

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії та менеджменту туризму

ТЕРМАЛЬНО РЕКРЕАЦІЙНІ – ТУРИСТИЧНІ КОМПЛЕКСИ УГОРЩИНИ

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти - перший (бакалаврський)

Виконала:

студентка IV курсу 410 групи
спеціальності 242 «Туризм і рекреація»
ОП «Міжнародний туризм»
Гома Катерина Михайлівна

Керівник: доктор географічних наук,
професор

Кілінська Клавдія Йосифівна

До захисту допущено:

Протокол засідання кафедри № _____

Від «__» _____ 202_ р.

Зав. Кафедри _____ д. геогр. н., доцент Король О. Д.

Чернівці – 2025

ЗМІСТ

ЗМІСТ.....	2
ВСТУП.....	4
Розділ 1.ПОНЯТТЯ І ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМАЛЬНОГО ТА МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ.....	6
1.1. Поняття та класифікація термальних ресурсі.....	6
1.2. Роль термальних ресурсів у рекреаційно-туристичній діяльності.....	7
1.3. Медичний туризм як окрема галузь туризму.....	9
Розділ 2.УМОВИ РОЗВИТКУ ТЕРМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УГОРЩИНІ.....	12
2.1. Географічне положення, клімат та природні ресурси.....	12
2.2. Історико-культурні ресурси та туристична інфраструктура.....	16
2.3. Вплив термальних ресурсів на економіку та туризм країни.....	18
2.4. Суспільно–географічний аналіз Угорщини.....	19
Розділ 3.ТЕРМАЛЬНІ КУРОРТИ УГОРЩИНИ ТА МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ.....	28
3.1. Загальна характеристика термальних курортів Угорщини.....	28
3.2. Медичні та реабілітаційні послуги на термальних курорта.....	30
3.3. Огляд курортів, що спеціалізуються на медичному туризмі (Хевіз, Бюкфюрдо, Харкань тощо).....	33
Розділ 4. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕРМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УГОРЩИНІ.....	48
4.1. Поточний стан галузі та основні проблеми.....	48
4.2. Шляхи вдосконалення інфраструктури та сервісу.....	50
4.3. Перспективні напрями для розвитку медичного туризму.....	52
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57

Анотація

У цій роботі розглянуто сучасний стан і особливості термального туризму в Угорщині. Висвітлено важливість термальних джерел для створення туристичних курортів і їхню роль у розвитку медичного туризму. Проаналізовано природні умови та географічне розташування, які сприяють функціонуванню таких курортів, як Шарвар, Хевіз, Бюкфюрдо, Харкань, Закаларош та Хайдусобосло. Визначено основні переваги медичних послуг на основі термальних вод, описано актуальні виклики галузі та запропоновано можливі напрямки її вдосконалення.

Ключові слова: термальний туризм, медичний туризм, Угорщина, курорти, термальні джерела, оздоровлення, туристичні послуги.

Abstract

This work considers the current state and features of thermal tourism in Hungary. The importance of thermal sources for the creation of tourist resorts and their role in the development of medical tourism is highlighted. Natural conditions and geographical location are analyzed, which contribute to the functioning of resorts such as Sharwar, Hewiz, Bundy, Kharkan, Zabalas and Haydifosis. The main advantages of medical services based on thermal waters are identified, the current challenges of the industry are described and possible directions of improvement are offered.

Keywords: thermal tourism, medical tourism, Hungary, resorts, thermal springs, wellness, tourist services.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ К. М. Гома

ВСТУП

Угорщина вже багато десятиліть є одним із лідерів Європи у сфері термального туризму. Країна має понад 1 300 термальних джерел, з яких близько 400 використовуються у рекреаційних та медичних цілях. Цей природний потенціал зробив Угорщину популярним туристичним місцем, де поєднуються лікування, оздоровлення та активний відпочинок. Унікальні властивості термальних вод, доступність послуг, високий рівень сервісу та історично сформована курортна культура є тими чинниками, які стимулюють розвиток не лише внутрішнього, а й міжнародного туризму.

Особливе місце в структурі термального туризму Угорщини посідає медичний туризм. Поєднання природних лікувальних ресурсів і сучасної медичної інфраструктури дозволяє курортам Угорщини пропонувати широкий спектр послуг, від профілактики до реабілітації. Хевіз, Харкань, Бюкфюрдо — це лише частина курортів, які вийшли на міжнародний рівень і спеціалізуються на медичному обслуговуванні. Досвід Угорщини у розвитку термального та медичного туризму є прикладом ефективного використання природного потенціалу з одночасною орієнтацією на потреби населення, розвиток регіонів та збереження довкілля.

Актуальність теми зумовлена необхідністю вивчення термального туризму як однієї з найбільш перспективних і стійких форм рекреаційної діяльності, а також важливістю аналізу успішних моделей функціонування медичних курортів у європейському контексті.

Метою дипломної роботи є дослідження рекреаційно-туристичних комплексів Угорщини, які функціонують на основі термальних джерел, з акцентом на розвиток медичного туризму як сучасного напрямку рекреаційної діяльності.

Об’єкт дослідження – термальні ресурси Угорщини як основа рекреаційно-туристичного потенціалу.

Предмет дослідження – особливості функціонування термальних курортів та їх роль у розвитку медичного туризму.

Завдання дослідження включають:

- Значення термальних ресурсів для розвитку туризму та оздоровлення;
- Характеристика природних , географічних та історико-культурних передумов розвитку термального туризму в Угорщині;
- Роль та особливості медичного туризму як окремого напрямку;
- Аналіз функціонування провідних термальних курортів Угорщини, зокрема тих, що спеціалізуються на медичних послугах;
- Визначення основних тенденцій та перспективи розвитку термального й медичного туризму в країні.

Основними методами дослідження стали : метод аналізу літературних і електронних джерел , статистичний, системно-структурний.

Розділ 1. ПОНЯТТЯ І ОСОБЛИВОСТІ ТЕРМАЛЬНОГО ТА МЕДЧНОГО ТУРИЗМУ

1.1. Поняття та класифікація термальних ресурсів

Термальні ресурси — це природні підземні води, які мають підвищену температуру внаслідок геотермальних процесів у надрах Землі. Їх формування відбувається в результаті нагрівання глибинних вод геотермальним теплом земної кори. Такі води широко використовуються в різних галузях, зокрема у медицині, бальнеології, енергетиці, сільському господарстві та, особливо, в оздоровчому туризмі.

Геотермальна енергія, до якої належать і термальні ресурси, є однією з найперспективніших форм відновлюваної енергії. За оцінками міжнародних експертів, її загальний потенціал у земній корі становить понад 130 трильйонів тераджоулів. Незважаючи на це, практичне використання цієї енергії залишається незначним — на рівні близько 1 %, що пов'язано з високою вартістю добування та технічними обмеженнями. [12]

Термальні води класифікують за кількома критеріями. Один із поширених підходів — температурний. Згідно з ним, термальні води визначаються як такі, що мають температуру вище середньорічної температури повітря певної території. Інший підхід — абсолютний, — передбачає поділ за конкретними температурними межами:

Субтермальні води — 20–36°C;

Термальні води — 36–42°C;

Гіпертермальні води — понад 42°C.

Також існує поділ на:

Теплі води — 20–37°C;

Гарячі води — 37–50°C;

Киплячі води — понад 100°C.

Ще одна класифікація стосується потенціалу теплоти термальних джерел у контексті їх застосування в енергетиці:

Низькопотенційні — до 70°C;

Середньопотенційні — 70–100°C;

Високопотенційні — понад 100°C.

Водовидобування термальних ресурсів відбувається на різній глибині залежно від геологічної будови регіону. В артезіанських басейнах термальні води здобувають із глибини 2000–3000 метрів, де температура сягає 70–100°C. У зонах давніх кристалічних щитів, навіть при глибинах 5–6 км, температура не перевищує 60–70°C. У гірських районах — таких як Альпи, Кавказ, Памір, Тянь-Шань, Гімалаї — вода природним чином виходить на поверхню через гарячі джерела з температурою до 100°C. У зонах активного вулканізму можливі прояви у вигляді парових струменів і гейзерів. [1]

Термальні ресурси мають особливе значення в розвитку туризму. Вони активно використовуються на курортах, де поєднуються лікувальні властивості вод з комфортною рекреаційною інфраструктурою. Відомі термальні курорти — Баден-Баден (Німеччина), Хевіз (Угорщина), Карлові Вари (Чехія), Сатурнія (Італія), Беппу (Японія), Ісчія (Італія), Гейрангер (Норвегія), а також численні комплекси в Ісландії, Туреччині та Новій Зеландії.

1.2. Роль термальних ресурсів у рекреаційно-туристичній діяльності

Термальні ресурси є одним із найцінніших природних багатств, які мають потужний рекреаційний, лікувальний і соціально-економічний потенціал. Їхнє значення у сфері туризму важко переоцінити, оскільки вони слугують фундаментом для розвитку сучасних оздоровчих курортів, санаторно-лікувальних комплексів та wellness-індустрії загалом. У глобальному контексті термальні джерела виступають ключовим чинником

формування рекреаційної привабливості територій, сприяючи як внутрішньому, так і міжнародному туризму.

Термальні води — це природні підземні води, температура яких перевищує середньорічну температуру повітря в певному регіоні. Вони мають високий вміст мінералів, солей, газів, а також унікальний хімічний склад, що надає їм оздоровчих та лікувальних властивостей. Їх застосовують у бальнеотерапії — науці, яка вивчає лікування мінеральними водами, — та в санаторно-курортній медицині. [1]

Завдяки доведеній ефективності у лікуванні та профілактиці багатьох захворювань — зокрема опорно-рухового апарату, серцево-судинної та нервової систем, шкіри, органів дихання — термальні води стали невід'ємною частиною медичного та рекреаційного туризму. Їх застосовують у вигляді лікувальних ванн, душів, інгаляцій, обгортань, грязелікування, гідромасажу та ін. Ці методики входять до комплексних програм реабілітації, які користуються популярністю серед туристів похилого віку, спортсменів, людей із хронічними захворюваннями або тих, хто прагне відновити емоційний та фізичний стан.

Сьогодні багато країн світу розвивають термальний туризм як окремий, високорентабельний напрям. Особливо активно ця галузь розвивається в Угорщині, Італії, Німеччині, Франції, Австрії, Ісландії, Туреччині та Японії, де створено сучасні оздоровчі комплекси світового рівня. В Угорщині, наприклад, термальні курорти є національним надбанням і приваблюють мільйони туристів щороку. Її столиця, Будапешт, відома як «місто купалень», оскільки має понад 100 гарячих джерел, зокрема знамениті купальні Сечені, Геллерт, Рудаш, які поєднують давні традиції та сучасні технології.

Окрім медичного аспекту, термальні курорти є потужним двигуном економіки. Їх функціонування забезпечує тисячі робочих місць у сфері охорони здоров'я, туризму, готельно-ресторанного бізнесу, транспорту, інфраструктури. Сюди входять будівництво нових готелів, оздоровчих центрів, аквапарків, СПА-комплексів, а також розвиток супутніх сервісів:

торгівлі, розваг, екскурсій, культурних заходів. Курорти стають каталізаторами урбанізації малих міст та сіл, сприяють розвитку локального підприємництва, підвищенню рівня життя місцевого населення та формуванню позитивного іміджу країни на міжнародній арені.[7]

Особливої популярності термальні ресурси набули у постпандемічну епоху, коли зростає увага до питань зміцнення імунітету, психоемоційної стабільності та природних способів підтримки здоров'я. Це сприяло збільшенню попиту на індивідуальні та комплексні оздоровчі тури, які поєднують проживання на термальних курортах, SPA-процедури, медичні консультації та активний відпочинок.

Термальні курорти також відіграють важливу роль у формуванні сталого туризму, адже їхній розвиток передбачає дбайливе використання природних ресурсів, впровадження екологічно безпечних технологій та популяризацію здорового способу життя. Сучасні термальні комплекси все частіше функціонують за принципами зеленої енергетики, впроваджуючи енергоощадне освітлення, повторне використання води, сортування відходів та інші екологічні практики.

Таким чином, термальні ресурси мають багатовимірний вплив на розвиток рекреаційно-туристичної сфери: вони сприяють оздоровленню населення, зростанню туристичних потоків, стимулюють економічний розвиток регіонів, зберігають культурну спадщину, інтегрують природні та соціальні аспекти туризму. Термальні курорти перетворюються на повноцінні багатофункціональні простори, де людина може відновити не лише фізичне, а й емоційне та психологічне здоров'я, що є надзвичайно актуальним у сучасному світі.

1.3 Медичний туризм як окрема галузь туризму

Медичний туризм сьогодні є одним із найбільш динамічно зростаючих і значущих напрямків у світовій туристичній індустрії, що поєднує потребу в якісному медичному обслуговуванні з можливістю подорожувати та

відпочивати. Цей специфічний вид туризму передбачає виїзд за межі звичного місця проживання для отримання різноманітних медичних послуг — від профілактичних обстежень і косметичних процедур до складних хірургічних втручань і програм реабілітації. Унікальність медичного туризму полягає в тому, що він інтегрує лікувальний процес із культурним та рекреаційним досвідом, відкриваючи пацієнтам нові горизонти як у сфері здоров'я, так і у сфері туризму.

Однією з ключових причин розвитку медичного туризму є пошук оптимального співвідношення ціни та якості медичних послуг. У багатьох країнах пацієнти стикаються з високими витратами на лікування, довгими чергами або обмеженим доступом до певних методик. Тому вони обирають поїздки в інші країни, де можна отримати ті ж або навіть більш якісні послуги за значно вигідніших умов. Цей феномен формує глобальний ринок медичних послуг, що постійно розширюється і стає все більш конкурентним. Крім того, медичний туризм відкриває доступ до передових технологій, інноваційних методик та висококваліфікованих фахівців, які не завжди доступні на місцевому рівні. [7]

Розвиток медичного туризму стимулює не лише покращення медичної інфраструктури, а й позитивно впливає на економіку приймаючих регіонів і країн. Відповідно, вкладаються значні ресурси у будівництво сучасних клінік, центрів реабілітації, санаторіїв, а також у розвиток готельного бізнесу, транспортної мережі, ресторанів і розважальних комплексів. Медичний туризм створює додаткові робочі місця та підсилює суміжні галузі, сприяючи загальному соціально-економічному розвитку. Завдяки цьому регіони з розвиненою медичною індустрією посилюють свої позиції на глобальній арені, залучаючи пацієнтів і туристів з різних куточків світу.

Важливою складовою медичного туризму є соціокультурний аспект. Пацієнти, які подорожують за лікуванням, отримують можливість ознайомитися з культурою, традиціями та побутом нових місць, що робить їх досвід більш насиченим і різноманітним. Це сприяє кращому емоційному

стану, що важливо для успішної реабілітації та одужання. Медичний туризм сприяє міжкультурному обміну, розширює світогляд людей і стимулює розвиток толерантності і взаєморозуміння.

Сьогодні медичний туризм розглядається як комплексна індустрія, що охоплює не лише власне медичні послуги, а й супутні рекреаційні, оздоровчі та туристичні продукти. Це може бути спеціалізована дієта, програми відновлення, спа-процедури, оздоровчі практики, культурні екскурсії та активний відпочинок, які органічно поєднуються для максимального комфорту і користі клієнтів. Такий підхід відповідає сучасним вимогам глобального ринку, де зростає попит на персоналізовані послуги, високий рівень сервісу та комплексний підхід до здоров'я.

Отже, медичний туризм є не просто галуззю охорони здоров'я або туризму окремо, а потужним синергетичним напрямком, що забезпечує ефективне поєднання лікувального процесу та туристичного досвіду. Це відкриває широкі перспективи для розвитку міжнародної співпраці, залучення інвестицій і створення нових робочих місць, а також покращення якості життя мільйонів людей, які шукають висококваліфіковану допомогу і одночасно прагнуть насолодитися подорожами та новими враженнями.[7]

Розділ 2. УМОВИ РОЗВИТКУ ТЕРМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УГОРЩИНІ

2.1. Географічне положення, клімат та природні ресурси

Угорщина — держава Центральної Європи, що розташована в самому серці континенту. Її географічне положення є вдалим як з історичної, так і з сучасної економічної точки зору. Країна не має виходу до моря, однак знаходиться на перетині важливих транспортних та торговельних шляхів, що з'єднують Північну, Західну, Південну та Східну Європу. Це сприяє розвитку транзитної інфраструктури, туризму та міжнародного співробітництва.

Угорщина межує з сімома країнами:

- 1) на півночі — зі Словаччиною;
- 2) на північному сході — з Україною;
- 3) на сході — з Румунією;
- 4) на півдні — з Сербією та Хорватією;
- 5) на південному заході — зі Словенією;
- 6) на заході — з Австрією.

Загальна площа держави становить близько 93 тисяч квадратних кілометрів. [3] (рис.2.1).

Рис. 2.1. Мапа Угорщини

Центр країни перетинає річка Дунай, яка умовно розділяє територію на західну і східну частини. Більшість території Угорщини займають рівнинні ландшафти. Основною геоструктурною складовою є Паннонська низовина (інша назва — Середньодунайська), яка сформувалася внаслідок тривалих геологічних процесів, пов'язаних з осіданням та накопиченням осадових порід. Ця низовина охоплює центральні, східні та південні регіони країни і є найзначнішою за площею геоморфологічною формою. [5]

Рельєф країни в основному рівний і поділяється на чотири основні географічні області (рис. 2.2):

- 1) Паннонська низовина;
- 2) Середні гори;
- 3) Паннонський хребет;
- 4) Дунайську низовину;

Рис. 2.2 Топографічна мапа Угорщини

Геологічна будова території пов'язана з тривалими процесами занурення та підняття земної кори. Паннонський басейн заповнений товщею осадових порід, які містять значні поклади корисних копалин (боксити, гіпс, буре вугілля тощо), а також є зоною підвищеної гідротермальної активності. Клімат Угорщини характеризується як помірно континентальний, із відчутним впливом як атлантичних, так і середземноморських повітряних мас. Для країни типовими є чітко виражені сезони року.

Зимовий період помірно холодний: середні температури січня переважно знаходяться в межах від -1 до -4 °C, хоча в окремі роки можливі сильніші морози. Літо зазвичай тепле або спекотне, середні температурні показники липня становлять $+22...+26$ °C, а в окремих регіонах у періоди спеки температура може досягати $+35$ °C.

Опади розподіляються по території країни нерівномірно, з максимальними значеннями навесні та на початку літа. Середньорічна кількість опадів коливається від 500 до 800 мм залежно від географічного положення конкретного регіону. [9]

На формування мікрокліматичних умов значний вплив мають переважно західні та північно-західні вітри. Завдяки сприятливим кліматичним умовам в Угорщині добре розвинене сільське господарство. Тут вирощують широкий спектр сільськогосподарських культур — від зернових (пшениця, кукурудза) до овочів і винограду, що зумовлює розвиток як харчової, так і виноробної галузей.

Водна система країни досить розгалужена. Річка Дунай є головною водною артерією — вона перетинає країну з півночі на південь і є важливим джерелом для водопостачання, судноплавства, енергетики та туризму. (рис.2.3)

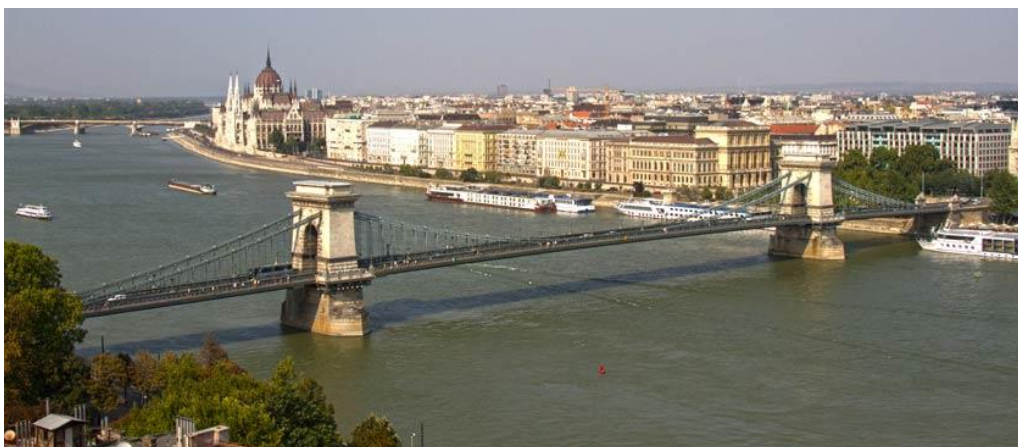

Рис. 2.3 Річка Дунай

Серед інших важливих річок варто виділити:

- Тису — найдовшу внутрішню річку країни;

- Драву, Рабу, Мур — значущі в екологічному та господарському плані.

Озеро Балатон — найбільше прісноводне озеро Центральної Європи, важливий туристичний центр країни. [3]

(рис.2.4)

Рис. 2.4 Озеро Балатон

Також слід згадати менші озера — Веленце, Тиса-Лакітоу та штучні водосховища, що мають значення для зрошення, енергетики й рекреації.

Особливу цінність для країни становлять термальні джерела. Угорщина є однією з провідних країн Європи за кількістю термальних джерел. [3]

Їхня температура та мінеральний склад створюють умови для розвитку санаторно-курортного лікування. Найбільш знаними є курорти в Будапешті, Хевізі, Хайдусобосло та Егері. (рис 2.5)

Рис. 2.5 Термальні купальні Будапешту

Корисні копалини країни представлені переважно осадовими ресурсами: бурим вугіллям, нафтою, природним газом, бокситами, кам'яною сіллю, а також будівельними матеріалами (вапняком, глиною).

Ґрунтовий покрив формувався під впливом клімату, рослинності та геологічних умов. Основними ґрунтами є:

Чорноземи — високородючі, розташовані в центральних і східних регіонах;

Карбонатні чорноземи — мають світліший колір, хорошу структуру та високу водоутримувальну здатність;

Сірі лісові ґрунти — характерні для лісистих передгір'їв;

Солончакові та солонцюваті ґрунти — трапляються в низинних частинах з підвищеною засоленістю. Ці ресурси мають велике значення для сільського господарства, зокрема для вирощування зернових, технічних культур, овочів та фруктів, а також для виноробства, яке є однією з візитівок країни. [8]

2.2.Історико-культурні ресурси та туристична інфраструктура

Угорщина має багате історико-культурне надбання, сформоване впродовж століть. Її історія починається ще з давніх часів, а особливої ваги набуває в період середньовіччя, коли країна стала могутнім королівством. Протягом різних етапів Угорщина перебувала під владою інших держав, зокрема Османської імперії та Австро-Угорщини, що залишило помітний слід у її культурі, архітектурі та традиціях.

Сьогодні країна зберігає цінну спадщину у вигляді історичних пам'яток, музеїв, замків, храмів, а також активно розвиває туристичну інфраструктуру. Важливу роль відіграють міста-курорти, які приваблюють не лише завдяки культурним об'єктам, а й термальним джерелам і лікувальним центрам.

Головним туристичним центром є Будапешт — столиця з унікальною архітектурою та численними визначними місцями, такими як Будинок парламенту, Замок Буда, Рибальська башта та термальні купальні. Місто також пропонує насичене культурне життя та події світового рівня. (рис.2.6)

Рис. 2.6 Столиця Угорщини - Будапешт

Іншими важливими курортними містами є Егер — відомий термальними басейнами, фортецею та виноробством, а також Залакарош — курорт із лікувальними водами та грязями, популярний серед прихильників оздоровчого туризму. [3] (рис. 2.7)

Рис. 2.7 Закаларош

Крім природних та архітектурних принад, Угорщина щороку проводить багато фестивалів, які привертають туристів з усього світу. Найбільш відомі — Sziget Festival у Будапешті (один з найбільших музичних фестивалів Європи), Фестиваль вина в Егері, Budapest Street Art Festival, Villány Wine and Fire Festival та Budapest Dance Festival. Вони демонструють багатогранність угорської культури та сучасного мистецтва. (рис.2.8)

Рис. 2.8 Музичний фестиваль Sziget

Завдяки поєднанню історичної спадщини, природних ресурсів і розвиненої туристичної інфраструктури, Угорщина займає важливе місце серед туристичних напрямків Європи.[13]

2.3. Вплив термальних ресурсів на економіку та туризм країни

Угорщина — країна, яка не має значних покладів корисних копалин, однак їй вдалося побудувати стабільну економіку завдяки розвитку промисловості, сільського господарства та сфери послуг. Особливу роль у структурі економіки займає туризм, зокрема медичний та термальний. Багаті термальні ресурси стали не лише природним надбанням, а й важливим економічним чинником. В країні функціонує понад 1300 термальних джерел, багато з яких мають лікувальні властивості. Це сприяє залученню великої кількості туристів як з Європи, так і з інших країн світу. Такі міста, як Будапешт, Дебрецен, Хевіз, Егер, відомі своїми купальнями, курортами та медичними центрами. Туристи приїжджають сюди не лише для відпочинку, а й для оздоровлення, що створює сталий попит на послуги в санаторно-курортному секторі.

Розвиток термального туризму позитивно впливає на економіку Угорщини: зростають доходи держави, створюються нові робочі місця, стимулюється розвиток суміжних галузей — готельного бізнесу, харчування,

транспорту. Іноземні інвестиції також активно вкладаються у модернізацію термальних курортів і медичних центрів, що підвищує конкурентоспроможність країни на туристичному ринку.

Загалом, термальні джерела Угорщини відіграють важливу роль у розвитку економіки, особливо зважаючи на обмеженість інших природних ресурсів. Вони демонструють, як грамотне використання природних особливостей країни може сприяти розширенню туристичної галузі та покращенню економічної ситуації.

2.4. Суспільно-географічний аналіз Угорщини

Угорщина належить до країн з досить розвиненою економікою, яка характеризується багатогалузевою структурою. Основними складовими господарства є промисловість, сільське господарство, туризм та сектор послуг. Країна активно інтегрована у світову економіку, а її економічний потенціал забезпечується як за рахунок традиційних галузей, так і за допомогою новітніх технологій. [6]

Промисловий сектор Угорщини включає низку стратегічно важливих напрямів:

Автомобільна промисловість: Цей сегмент є однією з провідних галузей, яка забезпечує значну частку експорту. В Угорщині функціонують заводи міжнародних корпорацій, зокрема Audi, Mercedes-Benz, Opel, Suzuki та BMW. Тут виготовляються як автомобілі, так і комплектуючі до них, а також проводиться науково-технічна розробка нових моделей.

Хімічна галузь: Угорська хімічна промисловість охоплює різні напрями — від виробництва базових хімікатів до фармацевтики та полімерів. В країні функціонують підприємства, що забезпечують потреби внутрішнього ринку та орієнтуються на експорт.

Електроніка та інформаційні технології: В Угорщині сектор електроніки та інформаційних технологій є одним із найбільш динамічних і перспективних напрямків національної економіки. Ця галузь формує потужний інноваційний

кластер, інтегрований у загальноєвропейський і глобальний ланцюг виробництва. Угорщина вже протягом кількох десятиліть є важливим центром з виробництва електронних компонентів, пристроїв зв'язку, побутової техніки, медичного обладнання та високотехнологічних сенсорів. [11]

Значну частину угорського експорту становить продукція електронної промисловості, де активно діють провідні транснаціональні корпорації, зокрема Bosch, Samsung, Flex, Jabil, GE, Continental, які мають виробничі потужності або центри досліджень і розробок (R&D) на території країни. Завдяки вигідному географічному розташуванню, кваліфікованій робочій силі та сприятливому податковому клімату, Угорщина стала привабливим хабом для інвестицій у сфері електроніки.

Щодо інформаційних технологій, то ця галузь демонструє стабільне зростання та трансформується у ключовий фактор цифрової економіки. Угорські IT-компанії займаються розробкою програмного забезпечення, систем кібербезпеки, цифрових платформ, мобільних застосунків, а також штучного інтелекту й аналізу великих даних. Особливо швидко розвиваються напрямки FinTech, HealthTech, EdTech та Smart City.

IT-сектор Угорщини тісно співпрацює з університетами, науково-дослідними установами та стартап-інкубаторами. Такі міста, як Будапешт, Сегед, Дебрецен та Мішкольц, стали технологічними центрами, де реалізуються інноваційні проєкти, зокрема у сфері автоматизації, робототехніки, цифрового урядування та "Інтернету речей" (IoT). Уряд Угорщини також підтримує діджиталізацію через програми цифрової освіти, стимулювання стартапів і впровадження 5G-мережі.

Окрему увагу варто приділити цифровій трансформації промисловості — концепції Індустрія 4.0, яка активно впроваджується в угорському виробничому секторі. Це передбачає широке застосування IT-рішень для автоматизації, оптимізації логістичних процесів, управління виробництвом у реальному часі та дистанційного моніторингу систем.

Таким чином, електроніка та ІТ стали важливою опорою технологічного розвитку Угорщини, забезпечуючи високий рівень експорту, зайнятості та інновацій. Галузь постійно модернізується, інтегруючи найновіші світові тренди, і має всі шанси стати одним із лідерів цифрової трансформації в Центральній Європі.

Аграрний сектор: Сільське господарство відіграє ключову роль в економіці Угорщини, як традиційна, так і стратегічна галузь. Близько 60% території країни є сільськогосподарськими угіддями, що забезпечує значний потенціал для рослинництва та тваринництва. Особливо родючою є Панонська низовина, яка вже століттями вважається «зерновим поясом» Центральної Європи. [6]

Угорщина є великим виробником кукурудзи, пшениці, соняшника, а також ріпаку та цукрового буряка.

Крім того, країна активно вирощує овочі (томати, перець, огірки), фрукти (яблука, абрикоси, персики), а також займається садівництвом і ягідництвом.

У тваринництві пріоритетними напрямками є вирощування свиней, великої рогатої худоби, овець, а також птахівництво.

Угорщина також славиться традиційним виробництвом м'ясних і молочних продуктів, які експортуються до країн ЄС і за її межі.

Однак аграрна галузь зіштовхується з низкою сучасних викликів:

Кліматичні зміни, зокрема періоди тривалих посух та підвищення середньорічної температури, що негативно впливають на врожайність.

Водний дефіцит, особливо у східних регіонах, вимагає оновлення систем зрошення.

Виснаження ґрунтів і потреба у скороченні використання хімічних добрив та пестицидів.

Необхідність оновлення технічного парку та впровадження сучасних агротехнологій. [3]

У відповідь на ці виклики Угорщина активно розвиває напрям агроінновацій — впроваджуються цифрові технології в сільському господарстві (AgTech), автоматизовані системи управління фермами, GPS-контроль посівів, моніторинг врожайності через дрони та супутники. Розвивається точне землеробство (Precision Farming), що дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів і зменшити екологічне навантаження.

Окрему увагу приділяють розвитку органічного (еко) землеробства, особливо в контексті дотримання стандартів ЄС щодо екологічної сталості. Держава стимулює фермерів через дотації, освітні програми та грантову підтримку для переходу до більш екологічних моделей виробництва.

Сільське господарство також пов'язане з розвитком сільського туризму (агротуризму), який стає дедалі популярнішим серед європейських туристів. Це створює додаткові можливості для диверсифікації доходів фермерських господарств і збереження сільських громад.

Отже, аграрний сектор Угорщини — це поєднання давніх традицій, сучасних технологій і викликів майбутнього. Його розвиток спрямований на створення стійкої, конкурентоспроможної та екологічно безпечної моделі сільського господарства.

Туризм: Туризм є одним із ключових секторів економіки Угорщини, що забезпечує стабільний приплив доходів і сприяє збереженню культурної спадщини.

Завдяки своєму географічному розташуванню, історичному минулому та природним ресурсам, країна має великий потенціал для прийому туристів з різних регіонів світу.

Угорщина приваблює туристів багатогранністю культурного середовища. Історичні міста, архітектура епохи Австро-Угорщини, пам'ятки часів Римської імперії, середньовічні фортеці та численні музеї створюють потужну основу для розвитку культурно-пізнавального туризму. У багатьох регіонах збереглися традиційні ремесла, місцеві свята та фольклорні

фестивалі, що дають змогу туристам долучитися до автентичної угорської культури. [13]

Важливим напрямом є оздоровчий туризм, зокрема завдяки багатим термальним і мінеральним водам, які використовуються у спа-комплексах, санаторіях і медичних центрах. Країна є одним із європейських лідерів у цій сфері, пропонуючи якісні послуги як для реабілітації, так і для релаксації.

Розвивається також міський (урбаністичний) туризм. Туристи відвідують великі міста з багатою інфраструктурою, такими як Будапешт, Дебрецен, Печ, Сегед та Дьйор. Тут поєднуються архітектурна спадщина, сучасні торгові центри, розважальні заклади, театри та ресторани. Велику увагу приділено гастрономії — угорська кухня славиться своєю самобутністю та смаковим багатством, що також приваблює туристів.

Окремим напрямом стає активний та природний туризм. Гірські райони, національні парки, заповідники, річки й озера приваблюють любителів природи, велосипедистів, піших туристів і спортсменів. Розвиваються еко-маршрути, спостереження за дикою природою, кінний туризм.

Сучасні тенденції включають розвиток стійкого та тематичного туризму: медичний, винний, фестивальний, релігійний, молодіжний та освітній. Уряд Угорщини підтримує інновації в туристичній індустрії, сприяє цифровізації сервісів, розвитку інфраструктури та екологічних практик.

У підсумку, Угорщина виступає як багатoproфільна туристична держава, що пропонує не лише відпочинок, а й глибокий культурний, оздоровчий і пізнавальний досвід, адаптований до різноманітних потреб сучасного мандрівника.

Виноробство та гастрономія: Виноробство і гастрономія є важливими елементами національної ідентичності Угорщини, які не лише формують культурну спадщину, але й активно сприяють розвитку туризму та аграрної економіки країни. Ці два напрями нерозривно пов'язані між собою, адже саме через гастрономічну культуру туристи пізнають унікальний смак регіону.

Угорщина має багатовікову виноробну традицію, що нараховує понад тисячу років. На території країни налічується 22 офіційно визнані виноробні регіони, серед яких найбільшу славу здобули Токай, Егер, Сексард, Бадачонь, Віллань. Кожен із цих регіонів вирізняється унікальним мікрокліматом, ґрунтовими умовами та сортами винограду. [17]

Найвідомішим брендом угорського виноробства є Токайське вино (Tokaji Aszú) — природне десертне вино, виготовлене з винограду, ураженого «благородною пліснявою». (рис. 2.9)

Рис. 2.9 Токайське вино

Його історія сягає 16 століття, а смак вважається еталоном серед солодких вин у всьому світі.

Але Угорщина славиться й сухими та напівсолодкими винами, як білими (Фурмінт, Гаршлелею, Оласрізлінг), так і червоними (Кадарка, Блауфранкіш, Піно Нуар, Каберне Совіньйон).

Важливу роль у популяризації вин грають винні фестивалі, дегустаційні маршрути, а також еногастрономічний туризм, що поєднує відвідування виноградників, винних погребів та ресторанів з локальною кухнею.

Угорська кухня формувалася під впливом багатьох культур: османської, австрійської, слов'янської, румунської. Вона ґрунтується на використанні простих інгредієнтів, але насичена прянощами, особливо паприкою, що стала не лише кулінарною візитівкою, а й символом національного духу. [9]

Серед традиційних страв варто виділити:

- Гуляш (gulyás) — національну страву, яка поєднує м'ясо, овочі та спеції у формі густого супу;
- Паприкаш — тушковане м'ясо (часто курка або телятина) з паприкою та сметанним соусом;
- Лечо — овочеву страву з перцю, помідорів і цибулі, яку подають як гарнір або основну страву;
- Töltött káposzta — капустяні рулети з м'ясною начинкою (аналог українських голубців);
- Таргоня та локшини — традиційні макаронні вироби ручної роботи. (рис.2.10)

Рис. 2.10 Традиційні страви Угорщини

Угорські десерти також заслуговують на окрему увагу. [21] Вони відзначаються різноманітністю смаків, форм і текстур. Найвідоміші:

- Куртушкалач (Kürtőskalács) — «димарик» із солодкого тіста, випечений на відкритому вогні;
- Кремеш (Krémes) — тістечко з кремом і заварним наповненням;
- Добош торт — бісквіт із шоколадним кремом і карамелізованою глазур'ю;
- горіхово-медові рулети та штруделі. (рис. 2.11)

Рис. 2.11 Куртушкалач

Таким чином, виноробство і гастрономія Угорщини — це не лише складові національної культури, а й важливі інструменти туристичної привабливості. Вони формують неповторний імідж країни, пробуджуючи інтерес до її регіонального різноманіття, традицій і стилю життя. [21]

Природні ресурси та активний відпочинок: Угорщина є порівняно невеликою за площею, але вона вирізняється різноманітністю природного середовища — від рівнин до гір, від річок до озер. Попри свої компактні розміри, Угорщина вражає розмаїттям природного ландшафту, що створює широкі можливості для розвитку активного туризму та рекреаційної діяльності. Вона поєднує рівнинні простори, горбисті райони, карстові утворення, печери, гірські хребти, ліси, річки та озера, що формують унікальну екосистему й ідеальні умови для активного відпочинку в будь-яку пору року.

Країна налічує десятки природоохоронних територій, серед яких особливе значення мають національні парки, заповідники, біосферні території та лісопаркові зони. Один із найбільш відомих — Національний парк Дунай-Іполь, що простягається через північну частину країни й охоплює значну частину лісового масиву, гірських ландшафтів та річкових долин. Тут мешкає велика кількість рідкісних тварин і птахів, а численні екостежки дозволяють туристам знайомитися з флорою й фауною у природному середовищі.

На півночі країни, поблизу словацького кордону, розташовані частини Карпатського біосферного регіону, зокрема букові ліси, які входять до списку

об'єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Тут можна побачити печери, високі скелі, каньйони, водоспади, які ідеально підходять для піших походів, альпінізму та спелеотуризму.

Угорщина також має розвинену інфраструктуру для велотуризму, включаючи національні велосипедні маршрути, які з'єднують міста, села, природні парки та історичні пам'ятки. Особливо популярні кругові веломаршрути, які охоплюють природні ландшафти й культурні об'єкти. [6]

Водний туризм відіграє важливу роль завдяки великій кількості річок — зокрема Дунаю, Тиси, Драви — та штучних водойм. Угорщина пропонує чудові можливості для байдаркових маршрутів, рафтингу, водних лиж, серфінгу, а також прогулянок на катамаранах і річкових круїзів.

Окремим сегментом виступає пригодницький туризм, що передбачає активні форми відпочинку для всієї родини. По всій країні функціонують парки пригод з канатними трасами, скеледромами, тарзанками, зонами для пейнтболу й стрільби з лука. Такі комплекси створюють умови для безпечного й емоційного відпочинку, особливо для молоді та дітей.

Серед більш спокійних видів активного відпочинку популярністю користуються гольфові клуби, кінні ферми, рибальство, скандинавська ходьба, спостереження за птахами, що дозволяють поєднати фізичну активність із відпочинком на свіжому повітрі.

Завдяки інвестиціям у природоохоронну інфраструктуру, розвиток еко-туризму та стійких практик, Угорщина поступово формує репутацію як екологічно відповідальна країна з комфортними умовами для здорового і динамічного способу життя.

Розділ 3. ТЕРМАЛЬНІ КУРОРТИ УГОРЩИНИ ТА МЕДИЧНИЙ ТУРИЗМ

3.1. Загальна характеристика термальних курортів Угорщини

Угорщина є однією з провідних країн Європи у сфері лікувально-оздоровчого туризму. Сприятливі природно-кліматичні умови, велика кількість термальних джерел, довга історія бальнеології та розвинена туристична інфраструктура створюють сприятливе підґрунтя для залучення туристів, які шукають оздоровлення, профілактику або відновлення здоров'я. У багатьох регіонах країни лікувальний туризм виступає ключовим напрямом економіки та є важливою частиною міжнародного іміджу держави.

За геологічними оцінками, на території Угорщини нараховується близько 60 000 природних водних джерел, однак лише близько 1 300 із них класифікуються як термальні з температурою води понад 30 °C і мають властивості, що дозволяють їх використовувати в медичних і оздоровчих цілях. Із цього числа понад 315 джерел офіційно визнані лікувальними, відповідно до державних стандартів. Таке поєднання великої кількості джерел із високою концентрацією діючих мінералів є унікальним навіть у межах Європи. [12]

На території країни функціонують понад 100 офіційно зареєстрованих лікувальних купалень, а також понад 200 термальних купалень загального користування. Угорщина також може похизуватися наявністю п'яти лікувальних печер, п'яти джерел лікувальної грязі та однієї природної мофети — джерела, з якого виходить вуглекислий газ. У комплексі ці ресурси формують потужну оздоровчу базу, яка розміщена як у містах, так і в менших населених пунктах.

Оздоровча інфраструктура охоплює значну частину території країни — понад 380 населених пунктів мають доступ до купалень лікувального або оздоровчого профілю. Особливе місце в цьому процесі займає Будапешт — єдина столиця у світі, на території якої функціонують численні термальні

купальні, зокрема Сечені, Геллерт, Кірай, Рудаш та інші. Ще у 1937 році на міжнародній конференції місту було надано статус «купальної столиці світу», і ця репутація зберігається й донині.

Мінеральний склад води в термальних джерелах різниться залежно від регіону, однак часто до його складу входять гідрокарбонати, сульфіді, кальцій, натрій, фтор і навіть радон у незначних концентраціях. Такий набір елементів дозволяє ефективно застосовувати воду у терапії різноманітних захворювань: хвороб опорно-рухового апарату, ревматологічних порушень, хронічних гінекологічних проблем, шкірних патологій та у процесах реабілітації.

Одним із символів країни є озеро Хевіз, що вважається найбільшим у світі природним термальним озером, придатним для купання цілий рік. Його площа становить приблизно 4,7 га, температура води коливається від 24 до 38 °C залежно від сезону, а лікувальні грязі з дна озера широко застосовуються у фізіотерапевтичних процедурах.

Згідно з даними Угорського центрального статистичного управління (KSH), у 2022–2023 роках країна продовжувала демонструвати стабільне зростання у сфері медичного туризму. Частка туристів, які прибували з метою оздоровлення, лікування або відпочинку у спа-комплексах, досягла 35% від загального обсягу іноземних гостей. Загальна кількість ночівель у лікувальних та спа-готелях перевищила 4 мільйони на рік. Найактивніше Угорщину відвідують громадяни Німеччини, Австрії, Великої Британії, Італії, Нідерландів, Ізраїлю та України. Більшість термальних комплексів проходять регулярну модернізацію. Окрім купання, у центрі надаються послуги фізіотерапії, грязелікування, масажу, гідротерапії та консультацій дієтолога, що дозволяє забезпечити повний цикл реабілітації. [7]

Державна політика Угорщини спрямована на підтримку й розвиток цього туристичного напрямку. Фінансування оновлення інфраструктури, участь у міжнародних туристичних виставках, впровадження цифрових сервісів бронювання й контроль за якістю обслуговування сприяють зростанню довіри

до країни як до надійного центру оздоровлення. За оцінками ОЕСР, частка медичного та оздоровчого туризму в загальній структурі туристичних доходів Угорщини становить понад 20%, що є одним із найвищих показників у Європейському Союзі.

Таким чином, Угорщина поєднує природні ресурси, історичний досвід та сучасні технології для створення конкурентоспроможного лікувально-курортного продукту. Унікальна гідротермальна база, комплексна інфраструктура та підтримка на рівні держави забезпечують постійне зростання інтересу з боку міжнародних туристів.

3.2 Медичні та реабілітаційні послуги на термальних курортах

Термальні курорти Угорщини відіграють значно ширшу роль, ніж просто рекреаційні зони для відпочинку і релаксації. Вони є важливими осередками медичного обслуговування та оздоровлення, що базується на використанні унікальних природних ресурсів країни — термальних мінеральних вод із високим вмістом цінних для здоров'я мінералів. Ці води не лише приваблюють численних туристів з різних куточків світу, а й стають основою для надання комплексних лікувальних, профілактичних і реабілітаційних послуг, які активно підтримують здоров'я населення. За десятиліття Угорщина сформувала одну з найбільш розвинених систем курортної медицини в Європі, що займає провідні позиції в галузі оздоровчого туризму. [8]

Основним напрямом діяльності угорських термальних курортів є надання медичних послуг, які охоплюють широкий спектр — від профілактичних процедур до інтенсивної відновлювальної терапії після травм, хірургічних втручань та хронічних захворювань. Курорти організовані у формі багатопрофільних санаторно-лікувальних комплексів, де пацієнти проходять комплексну медичну діагностику з використанням сучасного обладнання. На основі отриманих даних лікарі складають індивідуальні програми лікування, адаптовані під конкретні потреби пацієнтів. Ключовою методикою є

бальнеотерапія — лікування за допомогою термальної мінеральної води, багатої на кальцій, магній, сірководень, натрій, хлориди та гідрокарбонати. Ці природні компоненти чинять благотворний вплив на різні системи організму, особливо на опорно-руховий апарат, серцево-судинну, нервову та шкірну системи.

У межах курортних медичних закладів здійснюється ефективне лікування ревматичних і артритичних захворювань, наслідків спортивних травм, хронічних болей у спині та суглобах. Особливо важливим напрямом є реабілітація пацієнтів після оперативних втручань, зокрема ендопротезування суглобів і хребта. Лікувальний процес супроводжується постійною увагою кваліфікованого персоналу, який включає лікарів різних спеціальностей, фізіотерапевтів, масажистів, реабілітологів і медичних сестер. Вони забезпечують пацієнтам всебічний та безперервний медичний супровід, поєднуючи традиційні методи з новітніми технологіями — електротерапією, магнітотерапією, лазеротерапією, ультразвуковими процедурами, терапією хвильовими вібраціями, а також спеціальними водними процедурами в басейнах із термальною водою різних температурних режимів. [7]

Крім загальних оздоровчих напрямків, угорські курорти також відомі своїми програмами лікування гінекологічних та шкірних захворювань, таких як псоріаз, екзема, дерматити. Для цих цілей використовують грязелікування з використанням лікувального мулу, який добувають у безпосередній близькості до термальних джерел. Програми часто доповнюються психотерапевтичними консультаціями, дієтотерапією, нутриціологічним супроводом та спеціальними заняттями, спрямованими на зниження стресу, відновлення психоемоційної рівноваги та покращення якості сну.

Реабілітаційні центри на базі термальних курортів надають пацієнтам повний спектр медичних послуг — від діагностики та розробки індивідуального плану лікування до проведення комплексної реабілітації. У рамках лікувальних курсів широко застосовуються кінезіотерапія (лікувальна фізкультура), спеціальні програми рухової активності, рефлексотерапія,

мануальні техніки. Пацієнти, які проходять повний курс відновлення, зазвичай демонструють суттєве покращення фізичного стану, зниження больового синдрому, підвищення рухливості та загального самопочуття.

Особливої уваги заслуговує курорт Шарвар, який вважається одним із найсучасніших і найбільших термальних центрів Угорщини. Розташований у місті Шарвар на заході країни, цей комплекс займає площу понад 55 000 квадратних метрів, з яких більше 36 000 м² відведено під термальні басейни та оздоровчі зони. Шарвар поєднує класичні бальнеологічні процедури з сучасними медичними технологіями. Курорт має криті та відкриті басейни з водою, що збагачена мінералами, а також грязелікарню, фізіотерапевтичні кабінети, зали для лікувальної фізкультури та реабілітації. Особливістю Шарвара є використання різноманітних видів водних процедур — гідротерапії, хвильової терапії, а також високотехнологічних методик фізіотерапії. Інші відомі угорські курорти також відіграють важливу роль у медичному туризмі. Хевіз славиться найбільшим у світі природним термальним озером з лікувальною водою, що підтримує комфортну температуру цілий рік (24–38 °C). Вода Хевіза містить сірководень, сіль, магній і має лікувальний вплив на опорно-руховий апарат і шкіру. Хайдусобосло відомий як один із найбільших термальних комплексів у Центральній Європі, який пропонує широкий спектр оздоровчих та спа-послуг, а також сучасні медичні процедури. Залакарош спеціалізується на лікуванні ревматичних захворювань і відомий своїми унікальними грязьовими покладами, що активно застосовуються в лікуванні. Курортна зона навколо озера Балатон приваблює туристів і пацієнтів численними купальнями, джерелами та лікувальними програмами, поєднуючи відпочинок і оздоровлення. [12]

Варто відзначити, що Угорщина активно підтримує розвиток медичного туризму, інвестуючи у модернізацію курортної інфраструктури, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження міжнародних стандартів якості. Багато курортів мають сертифікати відповідності європейським нормам, пропонують мовний супровід англійською, німецькою та іншими мовами,

переклад медичної документації, трансфер із аеропортів і співпрацю зі страховими компаніями. Це суттєво спрощує доступ іноземних пацієнтів до лікувальних і оздоровчих послуг.

Таким чином, термальні курорти Угорщини — це сучасні багатoproфільні лікувально-реабілітаційні комплекси, які об'єднують багатовікові традиції бальнеології з інноваційними методами лікування. Вони забезпечують комплексний підхід до збереження та відновлення здоров'я, сприяють покращенню якості життя населення і посиленню позицій країни на міжнародному ринку медичного туризму.

3.3. Огляд курортів, що спеціалізуються на медичному туризмі Шарвар, Хевіз, Бюкфюрдо, Харкань, Хайдусобосло та Закаларош

Медичний туризм в Угорщині розвивається у напрямку високоякісних оздоровчих послуг у спеціалізованих курортних зонах. Найяскравішими прикладами таких локацій є Шарвар, Хевіз, Бюкфюрдо, Закаларош, Хайдусобосло та Харкань — курорти, які, окрім потужної природної бази, поєднують професійну медичну підтримку з інноваційним підходом до оздоровлення. Їхній розвиток демонструє, як на основі термальних ресурсів можна створити конкурентоспроможні оздоровчі центри з міжнародною репутацією. [15]

Курорт Шарвар — це один із найвідоміших і найстаріших термальних курортів Угорщини, розташований у західній частині країни, у медьє Вагаш. Він має довгу історію, що починається ще з XVI століття, коли турецькі завойовники відкрили перші термальні джерела цієї місцевості. Сьогодні Шарвар відомий як сучасний курортний комплекс, який поєднує у собі розваги, лікування і комфортний відпочинок у природному середовищі. (рис 2.12)

Рис. 2.12 Шарвар

Основою курорту є термальна вода, температура якої сягає 46°C . Вода багата на кальцій, магній, сірководень, натрій, а також гідрокарбонати, що робить її ідеальною для лікування різних захворювань, зокрема опорно-рухового апарату, ревматичних недуг, шкірних хвороб та неврологічних розладів. Крім того, мінеральна вода сприяє покращенню кровообігу, нормалізації обміну речовин і має загальнозміцнюючий ефект. [7]

Термальний комплекс Шарвара займає площу понад 10 гектарів і включає в себе кілька великих відкритих і закритих басейнів із термальною водою, дитячі зони, сауни, джакузі, а також різноманітні водні гірки та атракціони. Загальна площа купальних басейнів перевищує 8 000 квадратних метрів, що робить його одним із найбільших у країні. Водні атракціони регулярно оновлюються, що приваблює як сім'ї з дітьми, так і молодь. (рис. 2.13)

Рис. 2.13 Площа Шарвар

Медичні послуги на курорті представлені різноманітними програмами лікування і реабілітації. Тут діють спеціалізовані відділення, де кваліфіковані лікарі проводять діагностику, фізіотерапію, грязелікування, масажі, електротерапію, а також терапію ультразвуком і магнітотерапію. Велику увагу приділяють реабілітації після травм, операцій на суглобах і хребті. Унікальність Шарвара полягає у тому, що лікувальні процедури базуються не лише на природних ресурсах, а й на сучасних медичних технологіях.

Крім медичних та оздоровчих програм, курорт пропонує багату інфраструктуру для відпочинку. Тут працюють ресторани з угорською і міжнародною кухнею, кафе, торгові точки, магазини сувенірів та косметики з мінеральними продуктами. Для гостей також доступні спортмайданчики, фітнес-центри, а влітку — велосипедні маршрути навколо курорту і прогулянки на природі. [18]

Щодо цінової політики, денний квиток на термальні басейни для дорослих становить приблизно 7 600 угорських форинтів (приблизно 19-20 євро), для дітей та пенсіонерів – близько 3 800 форинтів (9-10 євро). Існують також вигідні сімейні абонементи, сезонні картки, а для пацієнтів, які проходять лікування, передбачені спеціальні пакети послуг із медичним супроводом. Проживання у готелях поруч із курортом варіюється від бюджетних варіантів до комфортних готелів категорії 4 зірки.

Щорічно курорт Шарвар приймає понад 440 000 туристів, серед яких значна частина — іноземні гості з Німеччини, Австрії, Словаччини та інших країн Європи. Це свідчить про міжнародну популярність і довіру до якості послуг, які надаються на курорті. Завдяки систематичному оновленню інфраструктури та високому рівню сервісу Шарвар входить до числа провідних термальних курортів Угорщини.

Крім того, курорт постійно розвивається у напрямку медичного туризму: тут працюють консультанти для іноземних пацієнтів, які допомагають із організацією трансферу, бронюванням процедур і проживання, а також забезпечують медичний переклад. Такий підхід робить Шарвар привабливим місцем не лише для відпочинку, але й для лікування різних хронічних захворювань. [18]

Таким чином, курорт Шарвар є унікальним місцем, де гармонійно поєднуються традиції термальної медицини та сучасні технології оздоровлення. Величезна кількість пропонованих послуг, комфортна інфраструктура та високий рівень медичного супроводу забезпечують якісний відпочинок і ефективне лікування для відвідувачів різного віку та потреб.

Після розгляду унікального курорту Шарвар варто детальніше зупинитися на іншому знаковому місці термального оздоровлення в Угорщині — курорті Хевіз. Це не просто курорт, а справжня природна дивина, що поєднує в собі лікувальні властивості найтеплішого природного термального озера в Європі і багатий спектр медичних і рекреаційних послуг світового рівня.

Озеро Хевіз розташоване на південному заході Угорщини, неподалік від міста Кестхей, і є найбільшим в Європі природним термальним озером з площею близько 4,4 гектари. Його вода має унікальний хімічний склад: вона містить велику концентрацію сірководню, кальцію, магнію, бромідів і йодидів, що робить її ідеальним природним засобом для лікування широкого спектра захворювань. Температура води коливається від 24°C у зимовий період до

38°C у літній, що дозволяє відвідувачам користуватися озером цілий рік. (рис. 2.14)

Рис. 2.14 Озеро Хевіз

Хевіз має репутацію одного з найефективніших бальнеологічних центрів, особливо в галузі лікування ревматичних і ортопедичних захворювань, хронічних запальних процесів, травм опорно-рухового апарату, а також гінекологічних проблем. Медичні програми на курорті передбачають комплексний підхід, включаючи бальнеотерапію, фізіотерапію, кінезітерапію, масажі та лікувальні ванни в озері. Особливе значення має йодобромна вода озера, що має антибактеріальні та протизапальні властивості. [7]

Крім природних ресурсів, курорт Хевіз має розвинену інфраструктуру: сучасний медичний центр із лабораторіями, фізіотерапевтичними кабінетами та обладнанням для електротерапії, ультразвукового лікування, магнітотерапії та лазеротерапії. Працюють відділення для діагностики та реабілітації, де медичний персонал створює індивідуальні програми лікування, враховуючи особливості кожного пацієнта.

Курорт розрахований як на місцевих, так і на іноземних відвідувачів — щорічно тут проходять оздоровлення близько 300 000 туристів з понад 30 країн світу, що підтверджує його міжнародну популярність. Для іноземних гостей організовані послуги перекладу, медичний супровід англійською, німецькою, а також трансфери з найближчих аеропортів. Це робить Хевіз привабливим і

зручним вибором для тих, хто шукає поєднання лікування з комфортним відпочинком.

Щодо цінової політики, вхід до термального озера коштує близько 7 000 форинтів (приблизно 18-19 євро) за день для дорослих, а для дітей і пенсіонерів передбачені знижки. Медичні процедури оплачуються окремо і можуть варіюватися залежно від обсягу послуг — від 10 до 50 євро за одну процедуру. Курорт також пропонує різноманітні пакети, що поєднують проживання, харчування та лікувальні програми, що робить відпочинок максимально зручним і ефективним.

Особливої уваги заслуговує туристична інфраструктура навколо озера Хевіз — тут працюють численні готелі різних категорій, ресторани з традиційною угорською кухнею, магазини сувенірів і СПА-центри. Завдяки мальовничій природі і багатству лікувальних ресурсів, курорт став не лише оздоровчим центром, а й популярним місцем для культурного та рекреаційного відпочинку. [12]

Варто також згадати, що Хевіз регулярно приймає міжнародні конференції і форуми з бальнеології і реабілітації, що свідчить про його значущість у світовій медичній спільноті. Завдяки цьому курорт не лише зберігає традиції угорської термальної медицини, але й активно впроваджує інновації у сфері оздоровлення та реабілітації.

Отже, курорт Хевіз є втіленням гармонії природи і сучасної медицини, що надає пацієнтам ефективні засоби для підтримки і відновлення здоров'я, а туристам — комфортний і багатогранний відпочинок у будь-яку пору року. Його унікальні термальні води, високий рівень медичних послуг і продумана інфраструктура роблять Хевіз одним із перших виборів для тих, хто шукає поєднання лікування і релаксу в Угорщині.

Ще один надзвичайно важливий та популярний термальний курорт Угорщини — Бюкфюрдо. Він розташований у північно-західній частині країни, в живописному регіоні Веспрем, і є одним із найстаріших та найвідоміших лікувальних центрів Угорщини. Його значущість у сфері

бальнеології важко переоцінити, оскільки тут гармонійно поєднуються багатовікові традиції, унікальні природні ресурси і сучасні методи оздоровлення. [2]

Бюкфюрдо славиться своїми термальними джерелами, що мають температуру близько 60°C, а також мінеральною водою, насиченою сірководнем, кальцієм, магнієм, гідрокарбонатами та іншими цінними мікроелементами. Ця вода використовується для лікування широкого спектру захворювань, особливо хронічних ревматичних і ортопедичних патологій, артритів, захворювань нервової системи, а також у відновлювальних програмах після травм і операцій. (рис.2.15)

Рис. 2.15 Бюкфюрдо

Історія курорту сягає кількох століть, що свідчить про його перевірену ефективність і популярність. Протягом останніх десятиліть Бюкфюрдо зазнав значної модернізації: побудовані нові сучасні лікувально-реабілітаційні комплекси, басейни з термальною водою різних температурних режимів, а також SPA-зони, що пропонують широкий спектр оздоровчих і косметологічних процедур.

Медичні послуги на курорті надаються на високому професійному рівні. Працюють кваліфіковані лікарі, фізіотерапевти, масажисти, реабілітологи, які використовують як класичні методи лікування, так і інноваційні технології: електротерапію, магнітотерапію, ультразвукову терапію, лазеротерапію,

кінезітерапію, грязелікування та інші. Особливістю Бюкфюрдо є комплексне лікування, що поєднує фізіотерапію з бальнеологічними процедурами, а також спеціальні програми для людей з хронічними захворюваннями серця і судин.

Інфраструктура курорту вражає своєю розгалуженістю. Тут є кілька великих лікувальних санаторіїв і готелів, які пропонують різноманітні умови проживання — від комфортних стандартних номерів до люксів. Відвідувачам доступні ресторани з національною і міжнародною кухнею, торгові точки з сувенірами, а також розважальні зони. Для туристів створені умови для активного відпочинку — велосипедні та піші маршрути, спортивні майданчики, екскурсії в навколишні природні парки. [15]

Кількість туристів, що щорічно відвідують Бюкфюрдо, сягає приблизно 250 000 осіб, серед яких значну частку складають іноземні гості з країн Європи, а також із Азії та Північної Америки. Для них організовано медичний супровід іноземними мовами, трансфери з аеропортів, а також консультації та підтримку у питаннях оформлення медичної страховки та інших документів.

Ціни на послуги у Бюкфюрдо залежать від обраної програми лікування та проживання. Вхідний квиток до термальних басейнів коштує в середньому 6 000-7 500 угорських форинтів (приблизно 16-20 євро), а вартість окремих медичних процедур варіюється від 10 до 40 євро. Курорт пропонує пакети зі знижками при тривалому перебуванні, що робить лікування доступнішим для широкого кола відвідувачів.

Бюкфюрдо є не лише оздоровчим центром, а й культурним осередком регіону — тут регулярно проводяться фестивалі, виставки та інші заходи, які залучають туристів і сприяють розвитку місцевого туризму. Завдяки багатству природних ресурсів і високому рівню сервісу, цей курорт є одним із найпопулярніших місць оздоровлення в Угорщині і вважається зразком успішного поєднання лікувального туризму з комфортним відпочинком.

Таким чином, Бюкфюрдо представляє собою сучасний комплекс для лікування, реабілітації та відпочинку, який задовольняє найвищі вимоги пацієнтів і туристів. Його унікальні природні умови, розвинена медична

інфраструктура і гостинність роблять цей курорт відмінним вибором для тих, хто прагне покращити своє здоров'я в сприятливому і безпечному середовищі.

Після детального ознайомлення з курортом Бюкфюрдо, варто приділити особливу увагу Харканю — одному з найстаріших і найпрестижніших термальних курортів Угорщини, розташованому в південно-західній частині країни, неподалік від міста Ньїредьгаза. Цей курорт має глибокі історичні корені, адже термальні джерела в цьому регіоні використовувалися ще за часів римлян, а сьогодні Харкань по праву вважається одним із провідних центрів бальнеології і оздоровлення Центральної Європи. [16]

Природні ресурси Харканю відзначаються особливою унікальністю. Тут знаходяться термальні джерела з водою високої температури — близько 70°C, яка насичена сірководнем, кальцієм, магнієм, гідрокарбонатами, а також рядом інших мінералів, які сприятливо впливають на стан опорно-рухового апарату, серцево-судинної системи, а також допомагають при лікуванні шкірних і гінекологічних захворювань. Вода Харканю відома своєю високою лікувальною ефективністю, що робить цей курорт особливо популярним серед пацієнтів із хронічними ревматичними захворюваннями, артритами, травмами та післяопераційною реабілітацією. (рис.2.16)

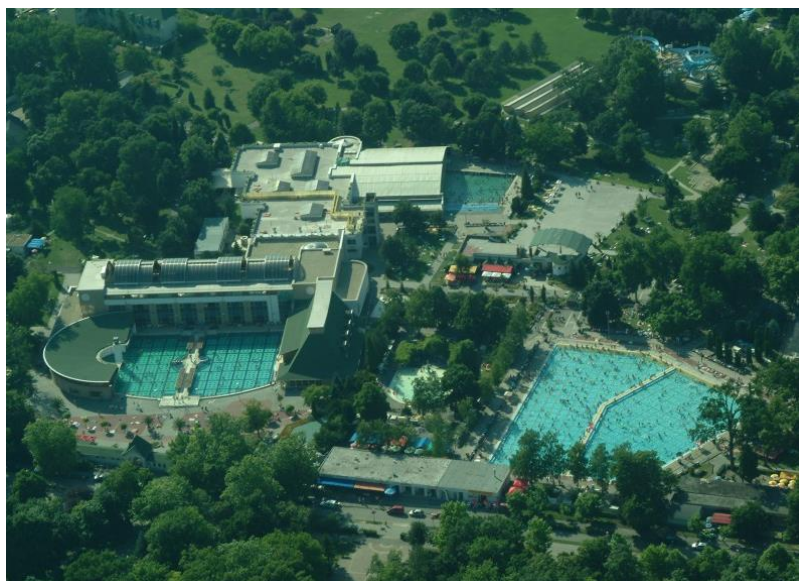

Рис. 2.16 Курорт Харкань

Сучасний лікувально-оздоровчий комплекс Харканю включає не лише численні басейни з термальною водою різних температурних режимів, а й повноцінні SPA-зони, де відвідувачам пропонують широкий спектр процедур: від класичного та підводного масажу до грязелікування та аплікацій з лікувальними муловими препаратами, добутими в околицях курорту. Особлива увага приділяється також комплексній фізіотерапії, включаючи кінезітерапію, електротерапію, лазеротерапію, магнітотерапію та ультразвукову терапію, які активно застосовуються для реабілітації після травм та операцій.

Інфраструктура курорту в Харкані розвинена на високому рівні. Тут працюють сучасні санаторії, готелі різного класу, ресторани, кафе, спортивні зали та культурні центри. Курорт пропонує програми оздоровлення, які включають як індивідуальні, так і групові сеанси лікувальної фізкультури, заняття з релаксації та медитації, консультації з дієтологами та психологами. Важливою складовою є і соціальна складова: Харкань часто відвідують люди похилого віку, які прагнуть поліпшити якість свого життя та підтримати здоров'я на високому рівні. [7]

Щорічно Харкань приймає понад 200 000 туристів, серед яких близько 40-50% складають іноземні гості. Курорт користується популярністю серед пацієнтів із країн Західної Європи, Скандинавії, а також з Росії та Близького Сходу. Для іноземних відвідувачів організовано багатомовний медичний супровід, забезпечується допомога з оформленням медичної страховки та організацією трансферів з аеропортів.

Щодо вартості послуг, ціни на вхід до термальних басейнів Харканю коливаються у межах 5 500–7 000 форинтів (приблизно 15–19 євро), залежно від сезону та типу басейну. Вартість спеціалізованих медичних процедур — від 8 до 45 євро, з урахуванням індивідуальних програм лікування. Курорт пропонує вигідні пакети для довготривалого перебування, що дозволяє суттєво зекономити та отримати максимальну користь від лікування.

Особливістю Харканю є також його сприятлива екологічна обстановка — курорт розташований у зеленій зоні з низьким рівнем забруднення повітря, що додатково сприяє оздоровленню та відновленню організму. Це місце ідеально підходить для тих, хто шукає спокій і можливість відновити здоров'я в комфорті. [4]

Таким чином, Харкань — це не просто курорт із багатими традиціями лікування на основі термальних вод, але й сучасний оздоровчий центр із широким спектром послуг, який приваблює пацієнтів з усього світу. Поєднання унікальних природних ресурсів, висококваліфікованої медичної підтримки і комфорту робить цей курорт справжньою перлиною угорської бальнеології, здатною задовольнити найвибагливіші потреби гостей.

Після детального розгляду курорту Харкань, не менш важливо звернути увагу на Хайдусобосло — також один із найбільших термальних курортів Угорщини, розташований у східній частині країни, неподалік від міста Дебрецен. Цей курорт відомий своєю багатою історією, яка сягає ще часів Римської імперії, та сучасною інфраструктурою, що робить його привабливим для туристів і пацієнтів з усього світу.

Природні ресурси Хайдусобосло базуються на термальних водах, температура яких коливається від 35 до 60°C, багатих на сульфати, гідрокарбонати, кальцій, магній та інші мінерали. Ці води мають цілющі властивості, які широко використовуються у бальнеотерапії для лікування захворювань опорно-рухового апарату, нервової системи, а також при гінекологічних та шкірних проблемах. Особливо ефективною вважається вода Хайдусобосло для лікування артритів, ревматизму, невритів та хронічних запальних процесів. (рис.2.17)

Рис. 2.17 Курорт Хайдусобосло

Курорт Хайдусобосло пропонує широкий спектр лікувальних та оздоровчих послуг. Тут розташовані численні відкриті та закриті термальні басейни, які розділені на зони для дорослих та дітей, що робить курорт ідеальним для сімейного відпочинку. Відвідувачам доступні різноманітні SPA-процедури: масажі, грязелікування, ароматерапія, гідротерапія, а також фізіотерапевтичні методи, такі як електротерапія, магнітотерапія, ультразвукова терапія та лазеротерапія. Особливою популярністю користуються підводний масаж і лікувальні ванни з додаванням натуральних трав і мінералів. [2]

Інфраструктура курорту відзначається високим рівнем розвитку: сучасні готелі, санаторії, ресторани з традиційною угорською кухнею, спортивні комплекси, дитячі ігрові майданчики та культурні центри створюють комфортні умови для гостей. Хайдусобосло активно розвиває напрямок медичного туризму, пропонуючи персоналізовані оздоровчі програми, що поєднують медичне лікування з відпочинком і активним дозвіллям.

За останніми даними, щороку курорт приймає близько 500 000 відвідувачів, серед яких приблизно 60% становлять іноземні туристи. Найчастіше сюди приїжджають гості з Німеччини, Австрії, Чехії та Словаччини, а також зі скандинавських країн. Для іноземних клієнтів передбачені послуги перекладу, медичний супровід англійською, німецькою

та російською мовами, а також можливість організації трансферів та екскурсій по регіону.

Щодо цінової політики, вхід до термальних басейнів Хайдусобосло в середньому коштує 4 500–6 000 угорських форинтів (приблизно 13–17 євро), залежно від сезону та виду послуг. Вартість комплексних процедур і лікувальних програм коливається від 10 до 50 євро за сеанс, з урахуванням індивідуального підходу до кожного пацієнта. Курорт пропонує також спеціальні пакети для тривалого відпочинку, що включають проживання, харчування та лікувальні процедури. [7]

Екологічна ситуація в районі Хайдусобосло сприяє швидкому одужанню і загальному покращенню самопочуття. Курорт розташований у зоні з низьким рівнем забруднення повітря, оточений зеленими лісами та парками, що створює сприятливі умови для рекреації і зниження стресу.

Хайдусобосло — це сучасний і багатофункціональний курорт, що поєднує в собі багатовікові традиції лікування термальними водами та інноваційні медичні технології. Він здатний задовольнити найвибагливіші потреби туристів і пацієнтів, забезпечуючи високоякісний сервіс, ефективне лікування та комфортний відпочинок у будь-яку пору року.

Наступний курорт Закаларош — один із наймолодших і найдинамічніших термальних курортів Угорщини. Він розташований у мальовничому регіоні Північно-Західної Угорщини. Завдяки своєму унікальному природному потенціалу і сучасній інфраструктурі, Закаларош швидко набув популярності серед любителів оздоровчого та рекреаційного туризму.

Термальні джерела Закалароша відзначаються високою мінералізацією та унікальним складом води, багаті на кальцій, магній, сірководень, а також вмістом гідрокарбонатів і сульфатів. Температура води сягає 35–42°C, що робить її ідеальною для лікування широкого спектру захворювань, серед яких хронічні ревматичні стани, захворювання опорно-рухового апарату, нервової системи, а також порушення кровообігу і деякі шкірні хвороби. Особливістю

цього курорту є використання термальних вод у поєднанні з лікувальними грязями, що видобуваються в околицях, що значно підсилює ефект терапії.

Інфраструктура курорту включає як класичні термальні басейни, так і сучасні SPA-комплекси з сауною, паровими банями, джакузі, зонами відпочинку та косметологічними кабінетами. Крім того, Закаларош славиться своїми реабілітаційними центрами, де пацієнтам пропонують індивідуальні програми лікування з використанням фізіотерапії, масажів, кінезіотерапії, а також сучасних технологій електротерапії та магнітотерапії. Курорт активно застосовує методи фізичної реабілітації після травм і операцій, що забезпечує високу ефективність відновлення рухових функцій.(рис.2.18)

Рис. 2.18 Курорт Закаларош

Закаларош користується популярністю не лише серед угорських відпочивальників, а й серед іноземних туристів із сусідніх країн — Німеччини, Австрії, Чехії та Словаччини. Щороку тут проходять оздоровлення близько 150 000 відвідувачів. З метою полегшення комунікації з іноземцями курорт забезпечує медичний супровід англійською, німецькою та словацькою мовами, а також пропонує послуги трансферу та організації дозвілля. [7]

Щодо вартості послуг, вхідний квиток до термальних басейнів Закалароша коштує в середньому 3 800–5 000 угорських форинтів (приблизно 11–15 євро). Ціни на лікувальні процедури варіюються від 8 до 40 євро за сеанс залежно від типу терапії і тривалості курсу. Також курорт пропонує

різноманітні пакети, що включають проживання, харчування та медичні послуги, що робить відпочинок максимально комфортним і вигідним. [4]

Крім медичних послуг, Закаларош розвиває напрямок активного відпочинку. На території курорту є сучасні спортивні майданчики, велосипедні доріжки, прогулянкові зони та дитячі майданчики, що робить його привабливим для сімейного відпочинку. В літній період курорт проводить різноманітні культурні та розважальні заходи, фестивалі та тематичні вечори, що сприяють створенню дружньої атмосфери.

Екологічна ситуація регіону характеризується високою чистотою повітря та розвиненою зеленою зоною, що дозволяє гостям курорту не лише отримувати медичну допомогу, а й насолоджуватися природою, відновлювати сили та покращувати загальний стан здоров'я.

Таким чином, Закаларош — це сучасний курорт, який поєднує в собі традиції бальнеології та інноваційні методи лікування, пропонуючи широкий спектр послуг як для профілактики, так і для комплексної реабілітації. Він ідеально підходить для тих, хто цінує якісний сервіс, комфорт та ефективність лікувальних процедур у поєднанні з можливістю активного відпочинку на природі.

Розділ 4. ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТЕРМАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В УГОРЩИНІ

4.1. Поточний стан галузі та основні проблеми

На сьогодні термальний туризм в Угорщині є одним із найважливіших секторів у сфері рекреації та оздоровлення, який має значний вплив на економіку країни. Щороку десятки мільйонів туристів приїжджають до Угорщини саме заради унікальних термальних джерел і курортів, що робить цю галузь одним із ключових напрямів розвитку туристичного бізнесу. Угорщина займає провідні позиції в Європі за кількістю та різноманітністю геотермальних ресурсів, що дає їй перевагу у формуванні висококласних медичних і оздоровчих послуг.

Разом із тим, незважаючи на великий потенціал, галузь стикається із низкою суттєвих викликів, які можуть впливати на її подальший розвиток. Однією з найважливіших проблем є застарілість та зношеність частини інфраструктури, особливо в менших і менш популярних курортних регіонах. Багато санаторіїв, готелів і лікувальних комплексів потребують суттєвої реконструкції та технічного оновлення, щоб відповідати сучасним вимогам комфортності, безпеки, енергоефективності та екологічної сталості. Відсутність інвестицій у модернізацію загрожує зниженням привабливості цих локацій, що у довгостроковій перспективі може вплинути на зменшення кількості відвідувачів. [20]

Ще одним важливим викликом є нестача кваліфікованих кадрів у галузі. Медичний туризм вимагає високопрофесійних лікарів, фізіотерапевтів, масажистів та інших фахівців, а також персоналу готельно-ресторанного господарства, який забезпечує комфортне перебування туристів. Проте через демографічні тенденції та міграцію молоді до великих міст або за кордон, курортні міста часто стикаються з дефіцитом персоналу. Молоді спеціалісти не завжди готові працювати в невеликих курортних містечках, де умови життя і рівень зарплат можуть бути нижчими порівняно з великими урбанізованими

центрами. Це викликає дисбаланс на ринку праці, що ускладнює забезпечення якісного обслуговування туристів.

Ще однією проблемою залишається сезонність туристичного потоку. Хоча термальні джерела працюють круглорічно, кількість відвідувачів суттєво коливається в залежності від пори року. Літній і зимовий сезони, як правило, є найактивнішими, тоді як у міжсезоння спостерігається суттєве зниження кількості гостей. Ця нерівномірність створює труднощі у плануванні роботи курортів, утриманні персоналу та ефективному використанні ресурсів. Для подолання цієї проблеми потрібна розробка нових маркетингових стратегій та програм залучення туристів у «низький» сезон, що також передбачає розширення спектра послуг. [22]

Крім того, існує необхідність у цифровій трансформації галузі. Сучасні туристи все більше орієнтуються на зручність онлайн-замовлень, мобільних додатків та інтерактивних сервісів. Проте на багатьох курортах Угорщини рівень впровадження цифрових технологій залишається на недостатньому рівні. Відсутність зручних онлайн-платформ для бронювання, слабкий розвиток маркетингу в цифровому середовищі та недостатня присутність у соціальних мережах обмежують можливості для залучення молодшої аудиторії та іноземних туристів. Розвиток цих напрямів здатен значно підвищити конкурентоспроможність угорських курортів на світовому ринку.

Не менш важливою є і екологічна складова розвитку термального туризму. Зростаючі вимоги щодо збереження навколишнього середовища та сталого використання природних ресурсів вимагають від курортів впроваджувати інноваційні технології енергозбереження, утилізації відходів та охорони водних ресурсів. Відсутність чіткої екологічної політики може призвести до погіршення якості вод і навколишнього середовища, що негативно позначиться на іміджі курортів та їх здатності залучати відвідувачів.

Підсумовуючи, можна сказати, що термальний туризм в Угорщині має потужний потенціал для подальшого розвитку, але для збереження і зміцнення своїх позицій у світовому туристичному просторі необхідно вирішити низку

важливих завдань. Це стосується модернізації інфраструктури, підвищення кваліфікації персоналу, розробки стратегії боротьби з сезонністю, активної цифровізації послуг та впровадження екологічно відповідальних практик. Лише комплексний підхід до подолання цих проблем дозволить забезпечити стабільний розвиток галузі та підвищити рівень задоволеності туристів.

4.2. Шляхи вдосконалення інфраструктури та сервісу

Покращення інфраструктури та сервісу на термальних курортах Угорщини є ключовим напрямом для підвищення їх конкурентоспроможності на міжнародному туристичному ринку. Сучасні виклики та запити туристів вимагають системного та комплексного підходу до розвитку курортної інфраструктури, що враховує як інвестиційні, так і технологічні, кадрові та екологічні аспекти.

Одним із найважливіших кроків у вдосконаленні інфраструктури є активне залучення інвестицій. Держава та регіональні органи влади повинні створювати сприятливі умови для інвесторів як із внутрішнього, так і з міжнародного ринку. Це може бути реалізовано через пільгове оподаткування, надання субсидій, підтримку інноваційних проєктів та спрощення адміністративних процедур. Такий підхід сприятиме оновленню існуючих санаторіїв, будівництву нових готельних комплексів, модернізації лікувальних центрів, а також покращенню транспортної доступності курортів, що є важливим фактором для залучення більшої кількості туристів. [20]

У сучасних умовах термальні курорти повинні відповідати вимогам різних категорій відпочивальників, тому розвиток багатофункціональних комплексів є важливою складовою. Це передбачає поєднання лікувально-оздоровчих процедур із широким спектром додаткових послуг — від якісного готельного обслуговування до культурних та розважальних заходів. Наприклад, значна увага приділяється створенню зон для фітнесу, йоги, СПА-процедур, масажних кабінетів, які адаптовані для людей з обмеженими фізичними можливостями. Такі новації дозволяють курортам охоплювати

ширшу аудиторію, включаючи не лише традиційних пацієнтів, а й молодь, сім'ї з дітьми, людей похилого віку.

Одним із найважливіших напрямків є підвищення якості обслуговування. Від рівня професіоналізму персоналу залежить загальне враження туриста про курорт, що напряду впливає на повторні візити та рекомендації. Для цього необхідно систематично організовувати тренінги, підвищення кваліфікації та обмін досвідом із закордонними колегами. Впровадження міжнародних стандартів обслуговування, адаптованих під культурні особливості різних груп туристів, дозволить підвищити рівень комфортності та безпеки перебування іноземних гостей. Важливим є також забезпечення багатомовного сервісу, що включає інформаційні матеріали, навігацію та персонал, здатний ефективно комунікувати з відвідувачами різних національностей. [4]

Цифрова трансформація є надзвичайно актуальною сферою для розвитку курортів. Сучасні туристи звикли до швидких та зручних сервісів, тому інтеграція онлайн-платформ для бронювання номерів, процедур та консультацій із лікарями значно підвищує рівень сервісу. Впровадження електронних медичних карток дозволяє краще управляти інформацією про стан здоров'я пацієнтів, персоналізувати лікувальні програми та підвищити якість надання послуг. Мобільні додатки можуть стати ефективним інструментом моніторингу стану здоров'я, нагадування про прийом процедур і надання рекомендацій у режимі реального часу, що робить перебування на курорті більш комфортним та безпечним.

Не менш важливою є екологічна складова розвитку термального туризму. Враховуючи зростаючі екологічні вимоги і свідомість сучасних туристів, курорти мають запроваджувати стратегії сталого розвитку. Це передбачає використання відновлюваних джерел енергії, наприклад, сонячних панелей або геотермальних установок, що знижує негативний вплив на навколишнє середовище. Крім того, очищення та повторне використання термальної води, раціональне використання ресурсів, сортування і переробка

відходів — це складові, що повинні стати стандартною практикою для всіх курортних комплексів. Особливу увагу варто приділяти зменшенню використання одноразового пластику, замінюючи його екологічними матеріалами у побуті, ресторанах і готелях.

Удосконалення транспортної інфраструктури також є важливим аспектом модернізації. Зручний та швидкий доступ до курортів через розвиток доріг, залізничного сполучення та організація трансферів сприятиме збільшенню потоку туристів, особливо іноземних. Впровадження сучасних технологій в транспортній логістиці дозволить зменшити час подорожі та зробити відпочинок більш комфортним.[4]

Таким чином, комплексне оновлення інфраструктури та сервісу на угорських термальних курортах не лише підвищить їх привабливість для різних категорій туристів, але й сприятиме сталому розвитку галузі в цілому, забезпечуючи збереження природних ресурсів і підвищення якості життя місцевих громад.

4.3. Перспективні напрями для розвитку медичного туризму

Сучасні тенденції розвитку термального туризму в Угорщині все активніше інтегрують інноваційні підходи до оздоровлення, що базуються на використанні персоналізованих даних про стан здоров'я туристів. Курортні комплекси поступово переходять від традиційних схем лікування до «інтелектуальних» програм, які враховують результати лабораторних аналізів, рівень фізичної активності, генетичні особливості та біомаркери здоров'я кожного клієнта. Для цього курорти починають налагоджувати тісну співпрацю з провідними клініками, сучасними лабораторіями та генетичними центрами, що дозволяє створювати індивідуальні оздоровчі маршрути, максимально адаптовані під потреби та можливості кожного відпочивальника. Такий підхід значно підвищує ефективність процедур та покращує загальний стан здоров'я, відкриваючи новий рівень якості медичного туризму.

Великі перспективи відкриває і розвиток міжнародної співпраці. Угорські термальні курорти мають можливість розширити свої зв'язки з клініками інших країн, туристичними агентствами, що спеціалізуються на медичному туризмі, а також зі страховими компаніями. Завдяки цьому можна суттєво збільшити потік іноземних пацієнтів, які шукають високоякісні послуги за помірною ціною. Залучення міжнародних партнерів сприяє не лише розвитку економіки, а й покращенню сервісу завдяки обміну досвідом, впровадженню нових технологій і стандартів. Крім того, це створює умови для формування мережі комплексних оздоровчих маршрутів, які поєднують лікування в Угорщині з подальшою реабілітацією в інших країнах.

Особливо важливо приділяти увагу розвитку інклюзивного медичного туризму. Все більше уваги приділяється створенню комфортних і безбар'єрних умов для людей з інвалідністю, літніх туристів та пацієнтів із хронічними захворюваннями. Курорти впроваджують адаптовані інтер'єри, спеціальні реабілітаційні програми та соціальну підтримку, що дозволяє залучити нові категорії клієнтів і розширити аудиторію. Розвиток таких послуг не лише підвищує соціальну відповідальність курортів, а й значно покращує імідж угорського медичного туризму на світовій арені. [19]

Також Угорщина має великий потенціал стати важливим центром навчання та наукових досліджень у сфері бальнеотерапії і медичного туризму. Організація міжнародних конференцій, симпозіумів, навчальних програм і стажувань для лікарів, фахівців із оздоровлення та менеджерів туристичної галузі сприятиме обміну знаннями, поширенню передових методик і підвищенню кваліфікації фахівців. Це не лише підсилює науковий потенціал країни, а й допомагає сформувати позитивний імідж Угорщини як провідного експерта у галузі термального лікування, що в довгостроковій перспективі посилить її позиції на міжнародному ринку медичного туризму.

Таким чином, комплексне впровадження інновацій, міжнародне партнерство, розвиток інклюзивних програм та активна науково-освітня діяльність формують перспективний напрямок розвитку угорських

термальних курортів, здатний задовольнити потреби сучасного туриста та забезпечити стійке зростання галузі. [22]

ВИСНОВКИ

У процесі дослідження термального туризму в Угорщині було встановлено, що ця сфера є важливою складовою як національного туристичного продукту, так і системи охорони здоров'я країни. Угорщина володіє унікальним природно-ресурсним потенціалом, зокрема великою кількістю термальних джерел з високим вмістом мінералів, які мають доведені лікувальні властивості. Це створює потужне підґрунтя для розвитку медичного туризму, орієнтованого як на внутрішнього, так і на іноземного споживача.

Аналізуючи природні передумови, можна зробити висновок, що геологічна структура території Угорщини є винятково сприятливою для формування термальних вод. Завдяки цьому країна має понад 1 300 термальних джерел, що дозволяє рівномірно розвивати термальні курорти по всій території. Багато з них мають багатовікову історію та добру репутацію, а деякі, як Хевіз, стали відомими на рівні всієї Європи.

У результаті вивчення медичних і реабілітаційних послуг, які пропонуються на термальних курортах, з'ясовано, що вони є добре організованими, різноманітними та відповідають потребам сучасного туриста. Більшість комплексів поєднують традиційну бальнеотерапію з сучасними методами фізіотерапії, кінезіотерапії, гідротерапії, а також програмами для зниження ваги, реабілітації після операцій, зняття стресу тощо. Спостерігається інтеграція медицини та туризму, що формує нову якість оздоровчих послуг.

Поглиблений огляд курортів Шарвар, Хевіз, Бюкфюрдо, Хайдусобосло, Закаларош та Харкань засвідчив їх спеціалізацію на медичному туризмі, високий рівень інфраструктури, наявність сертифікованих медичних установ та потужну туристичну привабливість. Вони є прикладами успішного поєднання природного потенціалу, медичних ресурсів і сервісного

обслуговування. Ці курорти демонструють, як системне управління дозволяє перетворити природну цінність на сталий економічний ресурс.

Під час аналізу сучасного стану термального туризму було виявлено кілька ключових проблем, які стримують подальший розвиток галузі: часткова зношеність інфраструктури, нестача кваліфікованих кадрів, обмежена цифровізація сервісу та сезонність туристичного потоку. Ці виклики вимагають комплексних управлінських рішень на рівні державної політики та приватного бізнесу.

Запропоновані шляхи вдосконалення інфраструктури та сервісу включають залучення інвестицій у модернізацію курортів, розвиток цифрових технологій, підвищення кваліфікації персоналу, а також впровадження принципів сталого розвитку та екологічного менеджменту. Успішна реалізація таких заходів дозволить підвищити рівень конкурентоспроможності Угорщини на європейському ринку медичного туризму.

У дослідженні також окреслено перспективні напрями розвитку — зокрема, індивідуалізацію оздоровчих програм на основі медичних показників, розширення інклюзивного туризму, активне використання телемедицини та створення міжнародних партнерств із медичними установами інших країн. Зростаючий попит на якісні, безпечні та природні методи лікування відкриває нові горизонти для термальних курортів Угорщини.

Загалом, можна дійти висновку, що термальний туризм в Угорщині має високий рівень розвитку, проте потребує стратегічного оновлення, щоб відповідати викликам сучасного світу. Угорщина має всі необхідні ресурси — природні, людські, інфраструктурні — для того, щоб не лише зберегти позиції лідера в цій сфері, а й посилити свій міжнародний вплив у сфері медичного туризму.

Список використаних джерел

1. Бейдик, О. О. Рекреаційно-туристичні ресурси України та світу : навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2018. – 288 с.
2. Бінго Турс. Тур в термальні купальні
<https://bingotours.ua/ua/pidbirka/tur-v-termalni-kupalni/>
3. Вікіпедія. Угорщина <https://uk.wikipedia.org/wiki/Угорщина>
4. Вікіпедія. Туризм в Угорщині
https://uk.wikipedia.org/wiki/Туризм_в_Угорщині
5. Геокарта: топографічна карта Угорщини // Mozaweb
https://www.mozaweb.com/uk/Extra-3D_sceni-Topografichna_karta_Ugorshini-139724
6. Грицай, Н. І. Ринок туристичних послуг : навч. посіб. – Київ : Альтерпрес, 2020. – 256 с.
7. Досвід термального відпочинку в Угорщині // Подорожуй. – 31.03.2023. <https://podorozhuy.com.ua/2023/03/31/termal-hungary/>
8. Іванова, І. Ю. Медичний туризм : навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2020. – 224 с.
9. Крук, Г. М. Медичний туризм: сучасні тенденції розвитку : монографія. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2020. – 256 с.
10. Угорщина: клімат // Wikidata https://www.wikidata.uk-ua.nina.az/Клімат_Угорщини.html
11. Ліпкан, В. А. Економіка туризму : навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2019. – 344 с.
12. Meest-Tour. Хевіз: термальний курорт <https://meest-tour.com.ua/vidpochinok-za-kordonom/ugorshchina/kheviz.html>
13. МХМ. Топ-10 фестивалів Угорщини, що відображають місцеву культуру і мистецтво <https://mxm.com.ua/blog/turyzm/top-10-festyvaliv-ugorshhyny-shho-vidobrazhayut-mistsevu-kulturu-i-mystetstvo/>

- 14.Паламарчук, М. Ю., Ткаченко, Т. М. Географія туризму : навч. посіб.
– Київ : Центр учбової літератури, 2021. – 392 с.
- 15.Поїхали з нами. Термальні води Угорщини
<https://poihalyznamy.com.ua/termalni-vody-ugorshhyny/>
- 16.Посольство України в Угорщині. Факти про Угорщину
<https://hungary.mfa.gov.ua/spivrobitnictvo/fakti-pro-ugorshchinu>
- 17.Сам собі кухар. Вина Угорщини
<http://samsobi.com.ua/index.php/hungary/494-hungarian-wine>
- 18.Sanatoriums.com. Санаторії з термальними басейнами в Шарварі
<https://www.sanatoriums.com/uk/sharvar/poshuk/sanatorii-ta-hoteli-z-termalnim-baseinom>
- 19.Smith, M., & Puczkó, L. Health, Tourism and Hospitality: Spas, Wellness and Medical Travel. – London : Routledge, 2014. – 416 с.
- 20.The Thermal Congress. Головна сторінка
<https://thethermalcongress.com/>
- 21.Franklin Travel. Страви угорської кухні – їжа як частина культури
<https://franklintravel.pro/страви-угорської-кухні-їжа-як-частина/>
- 22.Коннелл, Дж. Medical Tourism. – Wallingford : CABI Publishing, 2011.
– 240 с.